



Louise Hollandine van de Palts (1622—1709)

Begaafd kunstenaars van koninklijke bloede kiest eigen weg

Petekind van de Staten wordt begaafd kunstenaars

Louise Hollandine is geboren in 1622 in Den Haag en dankt haar naam "Hollandine" aan het feit dat ze bij haar doop petekind wordt van de Staten van Holland. Zij ontvangt daarom een jaarlijkse toelage tot groot genoegen van haar berooide ouders Frederik V van de Palts en Elizabeth Stuart. Vanaf het moment dat het zomerpaleis dat haar ouders in Rhenen laten bouwen klaar is, brengt ze haar zomers door in Rhenen.

Als leerlinge van Gerard van Honthorst ontwikkelt zij zich als een getalenteerd portretschilder en grafisch kunstenaars. Zij schildert zo bekwaam in zijn stijl dat sommige van haar werken aan hem worden toegeschreven. Een aantal van haar schilderijen zijn onderdeel van de schilderijenverzameling in het Koningshuis te Rhenen.

Kunstenaar

Net als haar zes broers en drie zusters krijgt Louise Hollandine het onderwijs dat past bij haar stand. Voor de dochters ook schilderlessen in het atelier van Gerard en Willem van Honthorst. Louise Hollandine heeft talent en heeft vooral portretten geschilderd van zichzelf en van familieleden. Geen van haar schilderijen is gesigneerd of gedateerd. We mogen aannemen dat er ongeveer 25 bewaard zijn gebleven, terwijl er 30 indirect bekend zijn door beschrijvingen. Een deel van het oeuvre is via een dochter van haar broer Eduard terechtgekomen in Isselburg (Duitsland), een ander deel bij haar zus Sophie van Hannover.

Bijzonder leven

Louise Hollandine heeft een vrolijk humeur. Ze is luchthartig, vertoont artistiek gedrag en dat is aanleiding tot allerlei – al dan niet terecht – roddels over haar levenswandel. Korte tijd is er sprake van een eventueel huwelijk met haar neef Frederik Willem I van Brandenburg, bijgenaamd de Grote Keurvorst, maar die trouwt uiteindelijk met Louise Henriëtte, dochter van Frederik Hendrik en Amalia van Solms. Er zijn wat halfslachtige pogingen om haar onder te brengen in een protestants klooster, maar ook die lopen op niets uit. Zo blijft Louise Hollandine als ongetrouwde dochter als enige achter bij haar moeder en verblijft met haar beurtelings in Den Haag en Rhenen.

Vlucht naar Frankrijk

Het Haagse leven van Louise Hollandine duurt tot 16 december 1657. Op die dag verlaat zij, inmiddels 35 jaar oud, vroeg in de morgen het huis aan de Kneuterdijk. Ze laat een brief achter waarin ze haar moeder mededeelt dat ze naar Frankrijk gaat en zich wil bekeren tot het katholieke geloof. In Frankrijk voegt ze zich bij haar rooms-katholieke broer Eduard en diens vrouw Anne de Gonzague.

Met haar moeder komt het nooit meer goed, maar ze onderhoudt wel innige contacten met haar zus Sophie, met haar broer Eduard, zijn vrouw en dochters en met Liselotte van de Palts, haar nicht uit Heidelberg die in 1671 om politieke redenen is uitgehuwelijkt aan de broer van Lodewijk XIV.

Van protestant tot katholiek

Tot ontsteltenis van haar strijdbare protestantse familie wordt zij inderdaad katholiek en vlucht naar Frankrijk. Waarom zij vlucht blijft onduidelijk. Misschien handelt ze onder invloed van haar lievelingsbroer Eduard, die al eerder katholiek werd. Of is het misschien een liefdesaffaire? Is het de invloed van de katholieke Gerard van Honthorst? Misschien ook heeft ze genoeg van de moeizame relatie met haar moeder, die graag wil delen in de inkomsten van de Staten van Louise Hollandine en de erfenis van haar grootmoeder Louise Juliana van Nassau. Of is het katholisme toch het enige ware geloof voor haar? Met steun van koning Lodewijk XIV wordt zij later abdis van de abdij van Maubuisson. Ook als abdis blijft ze schilderen. Omdat haar werk nooit voor de verkoop is geschilderd, zijn haar werken eeuwenlang in de vorstelijke families van Hannover, Brunswijk en Anhalt doorgegeven. Een aantal van haar schilderijen hangt nu in Noord-Duitse musea.

Dood en reputatie

Louise Hollandine bereikt een hoge leeftijd. Ze sterft op 86-jarige leeftijd in het klooster van Maubuisson en is daar ook begraven. Na de dood van Louise Hollandine gaat de hele koninklijke familie van Frankrijk – met uitzondering van Lodewijk XIV – voor een week in de rouw. Louises schildersezels blijft lange tijd in het klooster van Maubuisson bewaard en wordt uiteindelijk in de tijd van de Revolutie verkocht. De abdij is in de twintigste eeuw gerestaureerd en wordt sinds 2001 gebruikt als tentoonstellingsruimte voor beeldende kunst.

Bron:

Van der Aa; Lexicon Noord-Nederlandse kunstenaressen; NNBW; Petteys; Thieme.

- Jorunn Labordus, 'Gerard van Honthorst en zijn prinsessen', in: Els Kloek, Catherine Peters Sengers en Esther Tobé red., *Vrouwen en kunst in de Republiek* (Hilversum 1998) 79-88.
- Nadine Akkerman en Ineke Huysman, 'Een zeventiende-eeuwse catfight: de geloofsovergang van Louise Hollandina van de Palts als inzet bij de aanspraken op het Markiezaat van Bergen op Zoom (1657-1659)', *De Waterschans* 41 (2011) 63-72.